

קידושין יג

משה שווערד

פורים

תשע"ו

זמן סעודת פורים

ודע, כי אף שלא נהגו לעשות עיקר הסעודה בשחרית וכדברי המ"ב (סק"ח בשם תה"ד) שעסוקים במשלוח מנות, מ"מ עפ"י קבלה²⁶ צריכה להיות סעודת פורים בשחרית דווקא, לכן נכון²⁷ למי שהיכולת הזמן בידו להרכות גם בסעודת שחרית בבשר²⁸ ויין ונרות דולקות ולכוון לצאת בה ג"כ ידי חובת סעודת פורים.¹
ועיין לעיל סי' תרצ"ד אות א' שכתבנו אם מותר לאכול לפני קיום מצוות משלוח מנות ומת"ל.

תרפ"ח אות ט"ז. 26. א"ר בשם שליה הק' מובא בפמ"ג א"א סק"ה יהמשובח מי שעושה סעודה בשחרית וסיים הפמ"ג וכן אני נוהג, ובכ"ה סק"ג בשם סידור הרש"ש ל"הזר ולהזרזר לעשות הסעודה אחר תפלת שחרית לכמה טעמים וכו' עיי"ש עפ"י הסוד. 27. בליקוטי מהרי"ח בשם ס' כסא רחמים שכן נהג הגר"א ז"ע וכן נהג רבו בעל ייטב לב זצ"ל מסיגוט ואף כי מדינת די בסעודה אחת בפורים כדלקמן מ"ב סק"ט, מימ נכון לישב שוב בסעודה לפנות ערב כדלעיל הערה 25, וכיה בלקט יושר מנהגי בעל תורה ומשמרת שלום שם. (28) אמנם באור"ח - ספינקא סק"ד מביא בשם ס' יפה ללב דמנהגם לאכול ליל י"ד ובוקר י"ד אחר תפלת שחרית מאכלי חלב וגבינה מפני התורה שנמשלה בו הדר קבלה בימי אחשוורוש וביציה מבושלת כבליל פסח דביקש המן לקעקע ביצתן של ישראל הוא לשון ביעא דבעי רחמי ופרקינך, וכל הלבבות דורש ה'. 29. ובערוה"ש סי' רמ"ט סעי' ז' שיתחילו בסעודה קדם חצות,

שו"ע אורח חיים סימן תכט

- (א) שואלים בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום: הגה ומנהג לקנות חטים לחלקן לעניים לצורך פסח וכל מי שדר בעיר י"ב חודש צריך ליתן לזה. (א"ז):
(ב) אין נופלים על פניהם בכל חדש ניסן ואין אומרים צדקתך בשבת במנחה ואין מספידין בו ואין מתעניין בו להזכיר בצבור והבכורות מתענים בו בערב פסח:
הגה גם אין אומרים צדוק הדין בכל חדש ניסן ונהגו שאין מתעניין בו תענית כלל אפילו יום שמת בו אביו או אמו ...

משנה ברורה סימן תכט

- (א) שואלין בהלכות פסח וכו' - שהרי משה עומד בפסח ראשון ומזהירן על כל הלכות פסח שני וה"ה בשאר יו"ט נמי דורשין קודם לכן ל' יום בהלכותיהן ... ועכ"פ ביו"ט גופא לכו"ע צריך לשאול ולדרוש בכל יו"ט בהלכותיה ...
(ב) שלשים יום - ומתחילין מיום הפורים עצמו. ועכשיו נוהגין לדרוש בשבת הגדול ...

פורים שמחה!!!

ממשפחת שווערד

1. פני יהושע מסכת קידושין דף יג עמוד א

שם שלח להו אנן לא שמיע לן אתון דשמיע לכו חושו לה. משמע דלרבא אין כאן חשש קדושין כלל למאי דלא שמיע ליה הא דשמואל. וקשיא לי דאכתי לרבא נמי ליהוי ספק קידושין מצד ד' זוזי דאית בה דשקליתא ואישתקא. דנהי דמסיק רב אחא אטו כולהו נשי דינא גמירי אכתי מידי ספיקא לא נפקא דילמא הא איתתא דינא גמירא דלא מחייבה באחריותה ומדלא שדיתניהו שמע מינה דלשם קידושין קבלתו. והנראה מזה כיון שאין הדבר ידוע לעדים לא הוי דבר ברור לגבייהו מש"ה לא הוי קידושין כלל ואמאי הא לא הוי דבר ברור אצל העדים:

2. ספר דורות ראשונים - רבנן סבוראי - פרק כג

רב אחאי מבי חתים:

בתוס' במס' זבחים ד' ק"ב ע"ב בד"ה פשיט רב אחאי כתבו וז"ל בכל דוכתא לשונו משונה כדאשכחן בריש כתובות ד' ב' פשיט ר' אחאי ומתוך כך ה' אומר רבינו שמואל דהוא רב אחאי שעשה שאילתות שהי' מרבנן סבוראי דבתר רבינא ורב אחאי דסוף הוראה וכתבו אחרי כן דבריו בסוף הש"ס ומיהו בההיא דכתובות אשכחן רב אחאי דמיירי בתריה עכ"ל: והנה דברי הרשב"ם ז"ל נפלאו דאיך רצה לומר דזה הוא רב אחאי שעשה שאילתות שהי' בזמן מאוחר בתוך זמן הגאונים ואיך נכנסו אז דבריו בש"ס ובשמו מפורש ואנחנו ידענו כי בימים ההם לא היתה עוד כזאת... והנה לפנינו ספר הכריתות בחלק דורות עולם שהביא דעת זו של הרשב"ם בלשון זה "וכן בתלמוד בכמה מקומות פריך רב אחאי הוא מרבנן סבוראי"

3. חידושי הריטב"א מסכת קידושין דף יג עמוד א

הא דאמרין כדמתרגם רב יוסף. אע"ג דיונתן בן עוזיאל הוא שתרגם נביאים. לפי שרב יוסף היה סגי נהור ולא היה יכול ללמוד דברים שבכתב על פה היה רגיל בתרגומו, וכההיא דאמר רב ששת בפ"ק דברכות (ח' א') אנן בדידן ואינהו בדידהו.

4. חידושי הריטב"א מסכת קידושין דף יג עמוד א

מולדין בנין מנשי חבריהון. ... וכי תימא ואכתי אמאי חמירא מדור המבול אטו בדור המבול לא הוה בהו הכי והא כתיב כי השחית כל בשר את דרכו, [1] וי"ל דהיא הנותנת דכיון שחטאו בה בדור המבול ונענשו עליה והם חזרו ושנו בחטאתם שראוי להחמיר בעונשם.

5. חידושי הראב"ד על קדושין דף יג/א

קשין לעולם מדור המבול. אלו הנושאים נשי חבריהם. [2] [פי'] כי דור המבול לא היו שטופים באשת איש, אלא בפניות שהיו קובעות עצמן לזנות ובמשכב זכור ובהרבעת בהמה. [3] א"נ י"ל דהתם בתורת איסור היו עושין ולא היו רגילין בהם בכל עת, אבל אלו שנושאים בתורת התר ורגילין עמהם ושונים בעבירה בכל שעה ושעה קשין לעולם:

6. ספר בניהו בן יהוידע על קידושין דף יג/א

שם וקשים לעולם יותר מדור המבול. הקשה מהרש"א ז"ל, איך יהיו קשים יותר מדור המבול, דהיו חוטאין במזיד, ובודאי איסור, והכא ספק אשת איש וקצת שוגג ע"ש. [4] ונ"ל בס"ד, בדור המבול היו חוטאים באשת איש וכיוצא, הכל להנאתם, וכיון דיש להם הנאה גדולה בזה, הנה הם אנוסים על פי יצר הרע, אך כאן העוסק בגיטין וקדושין דמתיר אשת איש לעלמא מכח טעות וחסרון דעת, אין לו הנאה מזה, דלאו איהו גופיה בועל האשה הזאת, ונמצא גורם איסור אשת איש וממזרים, אף על פי שאין לו הנאה מזה, וכיון דאין לו הנאה לגופו אין זה אנוס מיצר הרע, דלא חשיב האדם אנוס מיצר הרע, אלא אם כן היכא דיש לו הנאה, [5] ועוד הוא מכשיל אנשים צדיקים באיסור ערוה, דאם הוא התיר אשת איש וזו האשה נשאת לאחר על פי הוראתו, נמצא הן האיש הנושא הן האשה הנשאת עברו על איסור ערוה, והם צדיקים באמת, כי לפי תומם עשו על פי דבריו של זה, שהוא חכם בעיניו:

7. דף על הדף קידושין דף יג עמוד א

וצריך להבין, במה חטאם גדול יותר מאנשי דור המבול, הללו חטאו באשת איש, והללו חטאו באשת איש. [6] וביאר המהר"ל (חידושי אגדות), שאם מתחבר בזנות לאשה אחרת, מכל מקום רוב בעילות אינם בבוועל, כמו שאמרו חז"ל (חולין יא, ב) רוב בעילות הלך אחר הבעל, ונשארו אם כן תולדות בעולם אשר הם ראויים להיות תולדות, רק שהזנות הוא הסרה מן הדרך הראוי, ולכך ראוי שיבא מבול מים שהוא הסרה מן הישוב, אבל כאשר החטא הוא בקידושין שסובר שהיא אשתו, לא שייך לומר בזה רוב בעילות אחר הבעל, שהרי הוא סובר שהיא אשתו, וכל הבנים יוצאים ממזרים שלא בידיעתו, ומזה הטעם קשים הם מדור המבול כי אין כללת ולדות כשרים.

[1] בעיון יעקב מבאר, דאנשי דור המבול לא היה להם ממי ללמוד, אבל אלו כבר ראו מה נעשה לאנשי דור המבול משום שהרבו בזנות, ומצינו שאף אומות העולם גדרו עצמם בזה, וזה הולך ומרבה ניאוף בעולם, על כן חטאו חמור מאנשי דור המבול.

8. פני יהושע על קידושין דף יג/א

אמר רב אסי אמר רבי יוחנן וקשין לעולם יותר מדור המבול. אע"ג דבדור המבול עיקר עונשן על עריות הוי ומשמע נמי דהווי חשידי אפילו על אשת איש כדאיתא במדרש הובא ברש"י בחומש דמכל אשר בחרו דרשינן שהיו באין על אשת איש, [7] מ"מ לא הוי חמיר כ"כ עונש אשת איש **כיון דלא הוי שייך פסול ממזרים קודם מתן תורה**, והיינו דמייתי הא דמתרגם ר"י מולידין בנין מנשי חבריהן אלמא דבפסול ממזרות תליא מילתא ולא בניאוף, והיינו דמייתי לה אמי שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין שגורם פסול ממזרים בישראל אע"ג דשוגג קרוב למזיד הוא ועיין במהרש"א:

9. דף על הדף קידושין דף יג עמוד א

בגמ': דאמר רב יהודה אמר שמואל כל שאינו יודע בטיב גיטין וקדושין לא יהא לו עסק עמהן. **הקשה המהרש"א**, למה הקדים גיטין לקידושין, הרי הסדר הוא להיפך, קודם קידושין ואחר כך גיטין. **ותירץ** דהיינו משום שכן סדר המסכתות, קודם גיטין ואחר כך קידושין, (ועיין בתחילת מסכת גיטין מה שמובא בענין זה).

המהרש"א מוסיף עוד טעם בדבר, משום שקידושין לפנויה הוא דבר קל, ולזה נשתרבו המנהג בדורינו, שנותנין רשות לכל אדם היודע קצת לעסוק בקדושין, מה שאין כן בגיטין רבו דיניה והלכותיה, ועל כן אין להתיר אשת איש, אלא אדם שיוודע היטב הלכותיה, וכן לקדש אשה שנתגרשה, גם צריך בקי וחכם, לידע אם הגירושין הקודמים היו כהלכתן, דשמא לא היה גט ויתיר על ידי קידושין שאחריו אשת איש לעלמא.

10. ספר בניהו בן יהוידע על קידושין דף יג/א

כל שאינו יודע בטיב גיטין וקדושין לא יהא לו עסק עמהן. **מקשים הוה ליה למימר קדושין וגיטין**, ועיין מהרש"א ז"ל. ונ"ל בס"ד דלא זו אף זו קתני דענין גיטין חמיר משום דיש לאשה חזקת אשת איש, אבל בקדושין יש לאשה חזקת פנויה, ולכן לא מבעיא גיטין דלא יהא לו עסק עמהן, אלא גם קדושין נמי כן. ועוד נ"ל בס"ד, דשמואל איירי בהמסדר גיטין וקדושין, ולכן הוי לא זו אף זו, כי המסדר גיטין ומגרש אם טעה בגט פסול, נמצא מתיר אשת איש לעלמא בלא גט, אך המסדר קדושין אם טעה ולא סידר קדושין המועלין לפום דינא, אין כאן איסור ערוה, דאם האשה נשאת לבעל בלא כסף קדושין נקנית בביאה, ואפילו אם יבא אדם על אשה פנויה ותתעבר ממנו, אין בניה ממזרים, אלא כשרים הם, ואין כאן איסור ערוה:

ועל דרך המוסר נראה לרמוז בס"ד, דרמז לפי דרכו שהאדם יעשה גיטין לכוונות היצר הרע, בשמירת הלאוין, שכופה יצרו ופורש מן האיסור, ועל ידי כך מגרש כוחות הסטרא אחרא המתחברים עמו, אשר חבורם ודיבוקם עמו מכונה בשם נשואין, וכמו שכתבו המפרשים ז"ל על פסוק [בראשית ג' י"ג] הנחש השיאני שהוא לשון נשואין, **ואלו הגיטין יהיו על ידי קיום חלק סור מרע, ואחר שיעשה גיטין לכוונות היצר הרע וכוחות הטומאה מקרבו, אז יעשה קדושין לכוונות היצר הטוב**, ולחלקי הנשמות שיבואו ויחננו בקרבו, ואי אפשר להיות הוא מדור לאלו, אלא עד שיצאו אלו, ולכן הפסוק [תהלים ל"ד ט"ו] אמר תחלה סור מרע ואח"כ אמר ועשה טוב, **וידוע בין לחלק סור מרע בין לחלק עשה טוב צריך חכמה וידיעה והבנה, כי עם הארץ אומר לטוב רע ולרע טוב, יען דאין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד, ולכן צריך שידע האדם בטיב גיטין וקדושין הנזכרים, שאם לא ידע אפשר דבתיקון עושה קלקול יותר:**

11. דף על הדף קידושין דף יג עמוד א

בגמ': ואילו בדור המבול לא נגזרה גזרה על דגים שבים.

בספר ישמח משה (פרשת נח) כתוב - כי לפעמים צדיקים שפגמו בעוונות קלים מתגלגלים בדגים. לא כן צדיקים גמורים כגון חנוך ומשותלח שחיו באותו זמן שלא באו לידי גלגול כלל. והדגים שבאותו זמן לא היה בהם שום נשמה הצריכה תיקון, ולא היה עליהם שום גזירה. מה שאין כן עכשיו, כשצדיקים חוטאים מתקלקלין בדגים, כי בעידנא דריתחא מענישים גם על עבירות קלות "וגם דגי הים יאספו". ובספר אגרא דכלה (פ' בראשית) כותב: סיבת המבול היה כדכתיב "כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ" (בראשית, ה, יב) ודגים שאינם בארץ וכתוב בהם "אשר שרצו המים למינהם" (בראשית, א, כא) ולא "למינו" כדרך שכתוב בבהמה חיה ועוף, משמע שעל דגים לא חל עליהם איסור להזדווג לשאינן מינו. ומפני זה לא נגזרה גזרה על דגים שבים. ולפי זה יצא חידוש בדין כלאים שיהא מותר בכריות שבים, ומצינו בגמרא סנהדרין כ"ט ע"ב - בעי רחבא הנהיג בעוזא ושיבוטא, ולא בעי הנהיג בשני מיני דגים, ולדינא צריך עיון. ... אדמו"ר הלב שמחה ז"ל אמר (פ' שופטים תשמ"ד) במה שמורגל בפי העולם לומר - שבחודש אלול אפילו דגים שבים רועדים, שהדגים שבים הם לא פגמו, לכן הם מרגישים רעדת אמת מפני אימת הימים הנוראים הממששים ובאים.

בספרים איתא (עיין בס' מנהג ישראל תורה סי' רע"ד בשם הה"ק ר' יוסף מראדוויל ז"ל) דהיינו טעמא דבשבת קודש אוכלים דגים, כיון דהם לא פגמו בדור המבול, וכדאיתא הכא.

12. ספר בניהו בן יהוידע על קידושין דף יג/א

שם ואלו הכא אפילו דגים שבים. נ"ל בס"ד, הטעם שנעשה ההפרש בדגים ולא בדבר אחר, **כי הדגים רומזים אל תלמידי חכמים שנקראים בשם דגים, והטעם כמו שהדגים חיותם במים דוקא כן תלמידי חכמים חיותם בתורה שנמשלה למים**, ולכן

איתא באבות דרבי נתן פרק מ', דרש רבן גמליאל הזקן ד' דברים, דג טמא דג טהור דג מן הירדן דג מן הים הגדול, דג טמא כיצד, בן עניים שלמד מקרא משנה הלכות ואגדות ואין בו דעת, דג טהור כיצד, בן עשירים שלמד מקרא משנה הלכות ואגדות ויש בו דעת, דג מן הירדן כיצד, זה תלמיד חכם שלמד מקרא משנה הלכות ואגדות ואין בו דעת להשיב, דג מן הים הגדול כיצד זה תלמיד חכם שלמד מקרא משנה הלכות ואגדות ויש בו דעת להשיב ע"כ. ולכן בעון זה של אותם חכמים העושים עצמן חכמים להורות בעריות, והם אינם יודעים ומבינים בדברים אלו, לוקים גם הדגים שנמשלו בהם חכמים ולומדי תורה:

ברם הא קשיא דקאמר תלמודא, מאי משמע, ומסיק כדמיתרגם רב יוסף, וגם על תרגומו של רב יוסף יש לשאול, מאי משמע דאירי בדדינים שמורין בעריות בטעות, ודילמא הוא כפשוטו, דקאי על המנאפין שבוועלין אשת איש ומולידין ממזרים, שזה העון של לידת ממזרים הוא נוסף על עון ביאתם על אשת איש. ונ"ל בס"ד, דמפיק לה מדנקיט קרא לשון ופרצו, שהוא כמו וכן יפרוץ [שמות א' י"ב], כלומר מולידין בנית, די"ל למה נקיט לשון זה דפרצו יאמר וילדו, לכן מוכרח לומר דבא הכתוב לרמוז בזה על הדיינים המורין בטעות באיסור ערוה, ומחמת כן אלו מולידים ממזרים מנשי ריעיהם, ונקרא דבר זה על שם הדיינים, כאלו הם המולידין את הממזרים, ורמז על הדיינים, דלשון זה של פרצו, שהוא פה רצו, שהריצו פה שלהם להורות היתר בעריות בטעות, ומחמת כן אשת איש נשאת לעלמא, ומביאים ממזרים בעולם:

13. תוספות מסכת קידושין דף יג עמוד ב

מלוה הכתובה בתורה - פי' כגון קרבנות ופדיון הבן וערכין ונזקין שלא היו יודעים עניני נתינות הללו אם לא שנתחייבה התורה בפירוש אבל מלוה כגון שלוה לו מעות בלא שטר אע"ג דכתיב האיש אשר אתה נושה בו לא חשיב כתובה בתורה כיון שאין צריך לפרש בתורה שיעור הנתינה דפשיטא מה שהוא לזה צריך לפרוע.

14. תוספות מסכת קידושין דף יג עמוד ב

אמר רב פפא הילכתא מלוה על פה גובה מן היורשין דשיעבודא דאורייתא ואינו גובה מן הלקוחות דלית ליה קלא - תימה דבשיליהי גט פשוט (ב"ב דף קעו). קאמר רב פפא גופיה מלוה על פה גובה מן היורשים שלא תנעול דלת בפני לוויין ואינו גובה מן הלקוחות דשיעבודא לאו דאורייתא ואומר ר"ח דהכא מיירי במלוה הכתובה בתורה כגון נזקין וערכין וקרבת דאמר לעיל דשיעבודא דאורייתא דלא שייך טעמא דנעילת דלת דלענין יורשים עשאוהו כמלוה בשטר ולענין לקוחות לא עשאוהו כמלוה בשטר אבל התם במלוה על פה שאינה כתובה בתורה כגון שהלוהו מעות בלא שטר.

15. ספר קובץ שעורים ח"א - מסכת קידושין דף יג/א

(צה) שיעבודא לאו דאורייתא. פירש"י אלא במלוה בשטר שהוא שיעבדו, ובתוס' שיליהי ב"ב כתבו, דאפילו שיעבדו בפירוש לא מהני מדאורייתא, והיינו לסוגיא דהתם דמפורש שם דגם במלוה בשטר לאו דאורייתא, אבל רש"י כתב לסוגיא דהכא דבמלוה בשטר לא פליגי, כדמוכח מהא דקאמר דמלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמי, ואידך מ"ד לא פליגי אלא משום דלאו ככתובה בשטר דמי, ומשמע להדיא דבשטר לא פליגי, ולזה כתב רש"י הטעם משום ששיעבדו בפירוש, אלא שעדיין קשה, דהא במלוה הכתובה בתורה ליתא להך טעמא, ומ"ט דמ"ד ככתובה בשטר דמי, ועיין בריטב"א:

16. ספר שערים מצויינים בהלכה

אלא מיתת הבעל מנ"ל. פי' דעי"כ אשתו מותרת. וראיתי במהר"ם שיק בסופו, דמקשים העולם, הא איכא ללמוד מאברהם אבינו שאמר לשרה אשתו (לך יכ-יב) "והיה כי יראו אותך המצרים והרגו אותי ואותך יחיו", ושמעינן דעי"י מיתה תהא מותרת. ונ"ל עפמ"ש"כ בפיהמ"ש להרמב"ם (חולין פ"ז) דהא דאנחנו מלין עצמינו אינו מאברהם, אלא ממשה רבינו, דכל התורה ניתנה לנו ע"י משה, ועי' בפ"י רבינו חננאל למס' יומא (כח:) אנן מאברהם ניקום וניגמר, פי' ועדיין לא ניתנה התורה, ואין לנו ללמוד ממנהג הנביאים אלא

מאותם שהיו לאחר מתן תורה, שהם נהגו כהלכה למשה מסיני. וכבר כתבו בסה"ק דרק עבדות השם וצדק אנו לומדים מהאבות, ולא עצם מצות התורה. וע"ע מה שתירץ בפרד"ס יוסף (פ' לך שם). ובתשו' שואל ומשיב (מהד"ג ח"ג סי' לו) הקשה, אמאי לא ילפינן מהא דכתיב (אמור כב-יג) "ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה, ושבה אל בית אבית כנעוריה", ואי נימא דמיתת הבעל אינו מתיר, הרי לא שכה אל בית אביה, ועדיין מיקרי נשואה לישראל, ולמא תאכל, ונשאר בצע"ג.

17. דף על הדף קידושין דף יג עמוד ב

בסדר פרשיות להגאון האדר"ת ז"ל (לך לך) מתרץ, שלא היינו יכולים ללמוד מיתת הבעל מאברהם אבינו כיון שכל ההיתר הזה נאמר לבני נח, שאין להם גירושין בגט, ודי בכך שרצו שניהם להיפרד ופקעה האישות שביניהם, וממילא כיון שמת הבעל לא

גרע מאילו פקע רצונו כי כל כח רצונו באישות פקע, מה שאין כן בישראל, שאין די בכך שרוצים להיפרד, אאל אין חלות גירושין אלא על ידי גט, ועל כן עדיין צריך מקור דהמיתה מתרת.

באופן אחר רוצה לתרץ, שאין הכוונה שיהרגו את אברהם אבינו, אלא יאימו עליו שיגרש אותה, וממילא תותר להם על ידי הגט. אכן יש לדון בתירוץ זה, דכיון שכל הגירושין בכך נה נעשה על ידי שרוצים להיפרד, הרי דאם גלוי לכל שאין כאן רצון וכל הבעת הרצון היא באונס ומן השפה ולחוץ יתכן שבאופן זה אין חלים הגירושין בבני נח.

18. ספר דבר יעקב

יג' סברא הוא הוא אסרה והוא שרתה - פי' הוא שרי אותה.

הקו"ש [אות מג וח"ב סימן כז] מקשה איך אפשר להתירה מסברא, הרי קידושין היו כמי הקדש קדושת הגוף שאינו פוקע בכדי [בלי מעשה], וכאמרין בגמ' [נדרים כט.]. האומר לאשה היום את אשתי ולמחר אין את אשתי, לא פקעי קידושין דקדושת הגוף לא פקעה בכדי.

הקו"ש מתרץ שבקידושין איכא תרתי, האחד שהיא קנויה לבעל, והשני שהיא אסורה לכל העולם. ויש לחקור האם האיסור חל כל רגע זרע נחדש מחמת שעכשיו היא קנויה לבעלה או האיסור הוא משום שנאסרה מתחילה כשבעלה קנה אותה. ומבאר הקו"ש שהגמ' הבינה כצד ראשון שהאיסור מחמת הקנין, ולכן קאמר דלאחר מיתה שלא שייך יותר

קנין נפקע האיסור. ודוחה הגמ' שמוכח מעריות שגם לאחר מיתה האיסור ממשיך, וא"כ מוכח שהגדר הוא שבשעת הקידושין חל עליה איסור לעולם, וממילא גם איסור אשת איש הוא איסור עולם שחל בזמן הקידושין, ואין האיסור פוקע בכדי וא"כ אין סברא שמיתת הבעל יתירה.

ומוסיף הקו"ש שלפי מסקנת הגמ' מיתת הבעל הוא מעשה מתיר, ומביא ראיה מלשון הגמ' להלן מה גירושין שריא וגומרת אף מיתה שריא וגומרת. ולפי"ז אין זה הפקעה בכדי אלא הפקעה ע"י מעשה המתיר. וכ"כ השערי יושר [שער זיב ד"ה והנה] שמיתת הבעל הוי מעשה מתיר.

19. ספר שערים מצויינים בהלכה

מיתת הבעל מנלן, סברא הוא, הוא אסרה והוא שרתה. פרש"י כשאנו בעולם נפטרה הימנו, שהרי בו היתה קשורה. נראה לי לדקדק מדברי רש"י שכתב "כשאנו בעולם", ולא כתב הלשון "כשמת", ומשמע אפי' לא מת אלא עלה לשמים בעוד נשמתו בו כאליהו [עי' מלכים ב, ב-יא], או כר' יהושע בן לוי [עי' במס' כתובות עז.], דאע"פ שהם לא מתו, מ"מ אינם בעולם, דאין עצם המיתה מתרת, אלא זה שאינו בעולם מתרת, וכן הבאנו לעיל (ב: ד"ה מיתת הבעל) מתשר' צפנת פענח, דלא פעולת המיתה מתרת, אלא העדר המציאות של בעל ואשה עי"ש. וכבר דנו מזה האחרונים,

20. ספר מנחת חינוך - מצוות רג, רד, רה - אות ג

... וגם ניחא לי דברי בעל תרומת הדשן [פסקים וכתבים סי' ק"ב], שכתב דאשת אליהו ואשת רבי יהושע בן לוי מותרות, דלא נקראת אשת איש רק אשת מלאך. ולכאורה נהי דלא תפסי קידושין ממלאך דלא נקרא איש, מ"מ אם היה בה

קידושין גמורין היאך נפקעין, הלא למיתת הבעל צריכין ילפותא בקידושין י"ג ע"ב שיתיר. ובוזה ניחא. כיון דאין תופסין קידושין א"כ ממילא נפקעו הקידושין, ואין להאריך. ...

21. ספר קובץ שעורים ח"ב - סימן כח [אם אשת אליהו מותרת]:

כתב בפסקי מהרא"י סי' ק"ב דאשת אליהו ואשת ריב"ל מותרות דאשת רעהו ולא אשת מלאך והן כולן רוחני ולא גופני עכ"ל וקשה דבגמ' פריך מיתת הבעל מנ"ל ואף דאשת מת ודאי לא מיקרי אשת רעהו וצ"ל דאף דעתה אינה אשת רעהו מ"מ כיון שנאסרה שעה אחת אסורה עולמית עד שיתחדש בה דבר המתירה אלא דילפינן מקרא דאיתקש מיתה לגט וא"כ ה"נ אף דעתה אינה אשת רעהו מ"מ איסור שהיה בה להיכן הלך ותניא בסדר עולם שבעה בני אדם קפלו את העולם כולו ואלו הן אדם מתושלח שם יעקב עמרם אחיה השילוני אליהו ועדיין הוא קיים עכ"ל ומבואר מלשון הברייתא דאינו חשוב כמת ובב"מ קי"ד לאו כהן הוא מר עי"ש ואי נימא דחשוב כמת הא כתיב במתים חפשי ועוד דאי חשוב כמת אין צריך לקרא דאשת רעהו: ובטור יו"ד סי' רס"ז בשם הרמ"ה דגר שמת והניח עבדים קטנים והגדילו אח"כ אין להן תקנה דכיון שלא הותרו בשעת מיתת האדון אינן ניתרין אח"כ ובב"י שם חולק ע"ז עי"ש והא דמיתת הגר מתרת עבדיו הוא מג"ש דלה לה דעבדו דגר כאשתו דמיתת האדון מתרת כמיתת הבעל וסובר הרמ"ה דמעשה המיתה היא המתרת ואינה מתרת אלא בשעתה כמו גט דאינו מתיר אלא בשעתו ודעת הב"י דההיתר הוא במה שהבעל הוא מת והרי גם אח"כ הוא מת ושמא י"ל עוד לשיטת הב"י דההיתר הוא ע"י שאין לה בעל דגלי קרא גבי מיתה דאינה אסורה אלא בשעה שיש לה בעל וא"כ אפשר לומר כן גם הכא כיון דעכשיו אינה אשת רעהו מותרת וצ"ע:

22. ספר שערים מצויינים בהלכה

ועי' בברכי יוסף (אהע"ז סי' יז סק"א) שחקר, לגבי בעל שמת ולמחר חי כהיהא דאמרי' במס' מגילה (ז:): קם רבה ושחטיה לר' זירא כו' ואחיה, אי כשמת ר' זירא הותרה אשתו, וכי חי למחר צריך לחזור ולקדשה, או דלמא הא דמיתת הבעל מתרת היינו דוקא כשנשאר מת, אבל כשלא נקבר וחי ע"י נס, איגלאי מילתא דאותה מיתה לא היתה כמות כל האדם, ולא פקעי קידושי קמא כו'. ועי"ש בבאר היטב ובפתי"ש (סק"א), ובנפש חיה (סי' ג) כתב, דבעל שמת הרי אשתו אשת איש לעולם, רק היא נקראת אשת איש המת, והתורה התירה אשת איש המת, אם חי אח"כ הרי נעשית שוב אשת איש החי, ואסורה

23. ספר פחד יצחק, פורים, ענין לב

א) מהנעשה בסעודות פורים אצל חז"ל אנו יודעים כי קם רבה ושחטיה לר' זירא. והנה פירושו של גמרא זו בשאר ימות השנה אינו נוגע לנו היום, אבל היום אנו תופסים את הענין על דרך זה: בשעת שמיעת עשרת הדברות פרחו נשמתן של ישראל על כל דיבור ודיבור, עד שהוריד הקב"ה טל של תחיה. והמכוון בזה היא, כי לעולם זהו הכלל בקבלת התורה וקליטתה לתוך עצמיות הנפש, שאין היא באה אלא מתוך חידוש החיות אשר באדם. כלומר, חיות הנפש המקבל את דברי התורה צריכה להיות חיות חדשה הבאה במקומה של החיות הקודמת. והיינו שעל כל דיבור ודיבור פרוחו נשמתן, והחיות נקנית בחליפין. והרי על מתן תורה דהר סיני עדיין היתה קיימת מודעה רבה לאורייתא. אלא דהדר קבלוה בימי אחשורוש, לכן ענין זה של חילפי החיות נמצא הוא גם בהקבלה דבימי אחשורוש. וקם רבה ושחטיה לר' זירא. כמובן שאין לנו שום שייכות למדרגות כאלו, אבל לכל הפחות במקום החיות נשתדל לקיים זה במקצת בנוגע לכח הדעת. נעסוק בעבודת היום מתוך התחדשות הדעת, נעסוק בעבודת היום בכחה של הדעת הרוממה הנולדת מחדש, אחרי שהדעת הרגילה והמצויה חלפה הלכה לה. חייב לבסומי עד דלא ידע!